

УТОЧНЕННЯ ДЕЯКИХ ПОНЯТЬ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ У ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті здійснено спробу уточнити поняття, що стосуються компетентності вчителя в галузі використання інформаційно-комунікаційних технологій. Зосереджено увагу на визначеннях понять “інформаційна”, “інформатична” та “інформаційно-комунікаційна (ІК- або ІКТ-) компетентність”.

Ключові слова: *інформаційно-комунікаційні технології, інформаційна компетентність, інформатична компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність (ІК-компетентність, ІКТ-компетентність).*

Сучасна освіта вимагає запровадження нових педагогічних технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних, що були визначені Державною програмою впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій “Сто відсотків” на період до 2015 р. національним пріоритетом. Проте існує ціла низка проблем, які перед педагогікою висунула практика інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема, на сьогодні досі не існує єдиного тлумачення поняття компетентності в галузі використання інформаційно-комунікаційних технологій. Спробуємо здійснити аналіз трактувань цього дискусійного поняття.

У науковій літературі можна зустріти цілу низку понять, що дуже часто вживаються як синоніми і якими намагаються назвати компетентність у галузі використання інформаційно-комунікаційних технологій: інформаційна компетентність, інформатична компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, ІК-компетентність, ІКТ-компетентність, інформаційно-технологічна компетентність, інформаційно-комунікаційна грамотність, інформаційна грамотність. Зрозуміло, що етимологія складових цього поняття вносить певні відтінки у їх визначення, а ми в нашій статті спробуємо проаналізувати тільки деякі з них. К. Косова з цього приводу зазначає, що при прискіпливому розгляді виявляється спорідненість, а іноді й ідентичність у трактуванні цих визначень [8]. Вона також стверджує, що “оцінка понять ускладнюється завзятим бажанням багатьох авторів (А. Хуторський, С. Литвинова, Л. Петухова, О. Семенов, Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук та ін.) використовувати слово “інформація” як сурогат понять “матеріали”, “відомості”, “знання” тощо. Водночас, іншими дослідниками (М. Жалдак, А. Фрідланд, О. Спірін) показана некоректність подібних лексичних замінів” [8].

Мета статті – уточнити поняття, що стосуються компетентності вчителя в галузі використання інформаційно-комунікаційних технологій, зосередивши увагу на визначеннях понять “інформаційна”, “інформатична” та “інформаційно-комунікаційна (ІК- або ІКТ-) компетентність”.

Тлумачення понять “інформаційний” та “інформатичний” у сукупності з поняттям “компетентність” подавали такі науковці, як Н. Баловсяк, П. Беспалов, С. Белов, Н. Бібік, Н. Гендіна, М. Головань, Р. Гуревич, М. Жалдак, Н. Євладова, А. Зав’ялов, О. Зайцева, С. Зайцева, О. Іванова, О. Кизик, Н. Колкова, В. Котенко, Н. Морзе, Н. Насирова, О. Нікулочкіна, О. Павленко, Л. Петухова, Н. Прилуцька, І. Робертс, О. Семенов, І. Скіпор, Є. Смирнова-Трибульська, О. Смолянинова, О. Спірін, Н. Сороко, О. Толстих, С. Трішина, А. Фрідланд, М. Холодна, М. Цветкова, Л. Чернікова та ін.

Хочемо звернути увагу на тлумачення понять “інформаційний” та “інформатичний”, бо це дасть нам ключ до їх кращого розуміння. Відмінність цих понять у сукупності з поняттям “процес” дослідив А. Фрідланд. *Інформаційний процес* він розглядає як “сукупність інтелектуальних процесів, що відбуваються в апаратах мислення людей, і процесів прийому, збереження, опрацювання й передачі даних, що ініціюють відповідну інформацію” [20, с. 132].

Суголосними із твердженнями А. Фрідланда є погляди Ю. Дорошенка. У своїх дослідженнях він зауважує, що “термін “інформаційні” має два сутнісних значення, що є мовною хибою, певним недоліком терміна. А між тим, українська мова є досить гнучкою і має багаті, нерідко унікальні можливості щодо відтворення сутнісних особливостей певного слова в його похідних. У контексті зазначеного вище виправданим є використання терміна “інформатичний”. У цьому разі зберігається як сутнісне значення самого терміна, так і лексика та морфологія української мови. До того ж, зважаючи на те, що змістовим аналогом терміна “інформатичний” є взаємоуточнювальне словосполучення “комп’ютерно-інформаційний”, то для іменування відповідних категорій у сфері інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій вдається зменшити кількість використовуваних слів” [3].

Саме від цих тлумачень відштовхувалися науковці, даючи поняття “інформаційна” або “інформатична” компетентність.

Що стосується поняття “інформаційна компетентність”, науковці роблять різні акценти в тлумаченні цього поняття. Спочатку подамо його аналіз, навівши кілька із запропонованих у науковій літературі визначень *інформаційної компетентності*, які можна поділити на дві групи: першу, яка акцентує на виробленні умінь працювати з інформацією і відштовхується від тлумачення слова “інформація”, яке подається в різних словниках [1; 19]: “інформація – дані, відомості, повідомлення, матеріал тощо”, і другу, яка за основу визначення бере здатність особистості використовувати інформаційні технології для реалізації професійних завдань.

На офіційному рівні термін “інформаційна компетентність” з’явився 1992 р. в проекті Ради Європи “Середня освіта в Європі” [13, с. 21], у межах якого було сформовано перелік “сучасних ключових компетенцій”, що є системою універсальних знань, умінь, навичок, а також досвід самостійної діяльності й особистої відповідальності, і до яких була віднесена й інформаційна компетентність, котра передбачає володіння комп’ютерною технікою, готовність до її застосування, здатність до пошуку й аналізу знайденої інформації. Але, згідно з дослідженням, за понад 20 років існування цього поняття науковці робили різні акценти в його тлумаченні.

Так, представники першої групи Н. Абакумова, І. Малкова, С. Трішина, А. Хуторський інформаційну компетентність відносять до однієї з ключових компетенцій, яку у свою чергу Б. Гершунський, Н. Насирова, О. Кизик, Т. Гудкова розглядають як складову професійної компетентності у взаємозв’язку з такими категоріями, як “комп’ютерна грамотність”, “інформаційна культура”, що, за твердженням Н. Гендіної, Н. Колкової, І. Скіпор, Г. Стародубової, Ю. Уленко, Ю. Зубова, В. Фокєєва, С. Каракозова, характеризують рівень розвитку особистості. Ці дослідники наголошують на тому, що інформаційна компетентність посідає пріоритетне місце серед ключових компетенцій у галузі самостійної пізнавальної діяльності, що заснована на засвоєнні способів набуття знань з різних джерел інформації. В. Котенко, С. Сурменко, М. Холодна засвідчують, що *інформаційна компетентність* – це *системна властивість особистості суб’єкта*, що характеризує його глибоку обізнаність у предметній галузі знань, особистісний досвід суб’єкта і дає змогу ухвалювати ефективні рішення у відповідній галузі діяльності.

Як складну інтегральну професійну якість, як інтегративну якість особистості, або як складне індивідуально-психологічне утворення на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь у галузі інноваційних технологій і певного набору особистісних якостей розглядають *інформаційну компетентність* такі представники першої групи науковців, як С. Белов, О. Зайцева, О. Нікулочкіна, С. Трішина, враховуючи, що слова “інтегральний” та “інтегративний” в одному із тлумачень, які подає “Тлумачний словник української мови”, співпадають і означають “суцільний, цілісний, зв’язаний, єдиний”.

Такі представники другої групи, як Б. Гершунський, Н. Насирова, О. Кизик, Т. Гудкова, І. Зимня *інформаційну компетентність* визнають обов’язковою *складовою професійної компетентності*; вони також наголошують на тому, що ця компетентність взаємопов’язана з такими категоріями, як “комп’ютерна грамотність”, “інформаційна культура”, а А. Адольф, І. Степанова визначають її як *компонент* ключової, базової та спеціальної компетентності. Р. Гуревич розглядає цю компетентність як *компетентність* індивіда в роботі з інформацією, а Н. Баловсяк говорить про *інформаційну компетентність* як *сукупність компетенцій*, пов’язаних із роботою з інформацією в усіх її формах і уявленнях, які дають змогу ефективно користуватись інформаційними технологіями різних видів.

Суголосним із останнім визначенням є тлумачення, яке подають Н. Хенц (N. Heinze), Т. Спор (T. Sporer), Т. Дженет (T. Jenert) [24]: “*Інформаційна компетентність* – це *метакомпетентність*, що містить різні окремі компоненти і є набором конкурентних, індивідуальних здібностей (медіаграмотність, цифрова грамотність, комп’ютерна грамотність, традиційна грамотність (читання, письмо й арифметика), здатність самостійної роботи з ресурсами бібліотеки, культурна грамотність, критичне мислення, планування термінів роботи тощо), що дають змогу ефективно знаходити, критично оцінювати й відповідально використовувати інформацію і її різні джерела”. Це визначення поєднує в собі обидва підходи до тлумачення поняття “*інформаційна компетентність*”.

О. Семенов, О. Павленко, З. Сейдаметова розглядають “*інформаційну компетентність*” як *уміння* орієнтуватися в інформаційних потоках, тобто вміння самостійно шукати, аналізувати й відбирати необхідну інформацію, організовувати, перетворювати, зберігати й передавати її за допомогою реальних об’єктів та інформаційних технологій і застосовувати набуті вміння у своїй навчальній і професійній діяльності. А. Хуторський, А. Зав’ялов додають до цих умінь *навички діяльності*, які стосуються інформації, у навчальних предметах, освітніх галузях і навколишньому світі, у тому числі, володіння такими ІКТ, як аудіо- і відеозапис, електронна пошта й Інтернет.

На особливу увагу заслуговує точка зору Н. Насирової [14], відповідно до якої автором при визначенні поняття “*інформаційна компетентність*” зауважується на *мотивації, потребі й інтересі* до отримання знань, умінь і навичок у галузі технічних, програмних засобів й інформації, *сукупності* суспільних, природничих і технічних знань, а також *знаннях, способах і діях, досвіді пошукової діяльності* у сфері програмного забезпечення і технічних ресурсів.

Г. Земскова, Ю. Ларионова, П. Грабовський збігаються в думці, що це *інтегративна якість особистості, системне утворення знань, умінь і здатності суб’єкта* в галузі інформації та інформаційно-комунікаційних технологій і досвіду їх використання, а також *здатність* удосконалювати свої знання, вміння і приймати нові рішення в мінливих умовах або непередбачених ситуаціях із використанням нових технологічних засобів.

Українські науковці О. Аніщенко, О. Падалка, М. Жалдак наголошують на тому, що *“інформаційна компетентність”* – це підтверджена здатність особистості використовувати апаратні засоби ІТ та ефективно працювати з інформацією в електронному та друкованому варіантах.

Найбільш точним, на нашу думку, є визначення, запропоноване М. Жалдаком: *“інформаційна компетентність – підтверджена здатність особистості використовувати інформаційні технології для гарантованого опанування та донесення інформації з метою забезпечення власних індивідуальних потреб і задоволення суспільних вимог щодо формування загальних і професійно-спеціалізованих компетентностей людини”* [6].

Розглянемо підходи до тлумачення поняття *“інформатична компетентність”*, які також мають деякі розбіжності. Деякі наголошують на тому, що термін *“інформатична компетентність”* стосується вчителя-предметника, а деякі – вчителя інформатики.

М. Карпенко [7] стверджує, що *“інформатичні компетентності – система компетентностей, які потрібні членам суспільства для того, щоб бути спроможними ефективно використовувати потужності сучасних ІКТ для успішності у своїй професійній діяльності”*. М. Богачик наголошує на тому, що *“інформатична компетентність”* – це *інтегральна характеристика особистості*, М. Головань – *“інтегративне утворення особистості”*, а О. Іонова – *“інтегративна якість особистості, системне утворення знань, умінь і здатності суб’єкта у сфері інформації та інформаційно-комунікаційних технологій і досвіду їх використання”*. Л. Петухова, Є. Смирнова-Трибульська стверджують, що це *“системний обсяг знань, умінь і навичок”*. В. Коткова же говорить про *“інформатичну компетентність”* як *комплексну характеристику системи знань, умінь і навичок* набуття і трансформації інформації в професійно-педагогічній діяльності, особистісні якості педагога, що в сукупності дає змогу йому ефективно здійснювати професійну діяльність з усвідомленим передбаченням її наслідків і постійним професійним саморозвитком.

Ми цілком погоджуємося з Ю. Дорошенком [3] та О. Спіріним [17], які наголошують на тому, що доречніше використовувати термін *“інформатична компетентність”* для визначення компетентностей не вчителів-предметників або вчителів початкової школи, а саме вчителів інформатики, і вважаємо за необхідне користуватися визначенням, запропонованим О. Спіріним, який під *інформатичною компетентністю вчителя інформатики* пропонує розуміти *“підтверджену здатність особистості використовувати інформаційні технології для гарантованого донесення та опанування інформації з метою задоволення власних індивідуальних потреб і суспільних вимог щодо формування загальних і професійно-спеціалізованих компетентностей людини в галузі інформатики”* [17].

Слід зазначити, що поняття *“інформаційно-комунікаційної компетентності (ІК-компетентності)”* або *“ІКТ-компетентності”* вужче, ніж поняття *“інформатична компетентність”* і є його складовою, проте саме цей термін, на нашу думку, має стосуватися компетентності вчителя-предметника в галузі використання інформаційно-комунікаційних технологій. Розглянемо детальніше підходи до його тлумачення.

Поняття *“ІКТ-компетентності вчителя (викладача)”* було вперше введено в проєкті Юнеско *“Стандарти ІКТ-компетентності для вчителів” (ICT Competency Standards for Teachers, ICT-CST)*, синонімами якого, на думку О. Дирдіної, В. Запорожко, А. Кір’якової, О. Спіріна є *“компетентність учителя у сфері інформаційно-комунікаційних технологій”*, *“інформаційно-комунікаційно-технологічна компетент-*

ність”, “інформаційно-комунікаційна компетентність вчителя”, “комп’ютерна компетентність”, “інформаційно-комп’ютерна компетентність”, “інформаційно-технологічна компетентність”.

Аналізу цих синонімічних понять присвячені праці Л. Горбунової, М. Жалдака, А. Єлізарова, В. Імакаєва, О. Керекеш, Л. Крижко, А. Кузнєцова, Т. Лавіної, С. Литвинової, І. Милової, О. Новікової, О. Овчарук, О. Осипової, І. Роберт, А. Семибратова, О. Спіріна, Ю. Стрижаченка, К. Телятник, О. Урсової, О. Чернобай, Є. Хенера, А. Шестакова, О. Шиловой та ін.

“Із появою інформаційних технологій, – зазначають О. Дирдіна, В. Запорожко, А. Кір’якова, – *ІКТ-компетентність* спочатку сприймалася як певна нова складова грамотності населення (“комп’ютерна грамотність” або “*computer literacy*”), що виражалося в знанні основ інформатики, інформаційних технологій і в здатності працювати на комп’ютері з офісними додатками і в Інтернеті. Однак, у зв’язку з розвитком ІКТ і проникненням їх у всі сторони життєдіяльності суспільства прийшли до розуміння, що поняття ІКТ-компетентності вимагає більш детального і глибокого розгляду” [4], а А. Єлізаров, М. Цветкова [5] наголошують на тому, що ця компетентність є необхідним чинником забезпечення системного ефекту в розв’язанні завдань інформатизації освіти.

О. Овчарук підкреслює, що *інформаційно-комунікаційна компетентність* – це “ключова категорія, що розглядається як комплексне поняття” [15], а О. Спірін пропонує для визначення терміна “інформаційно-комунікаційна компетентність” як похідного від поняття інформаційної компетентності скористатися розумінням терміна “інформаційно-комунікаційні технології” [17].

Л. Кочегарова зазначає, що більшість учених збігаються в думці, що розглядати цю категорію необхідно з позицій особистісних новоутворень у сфері професіоналізму педагога та практичних проявів цих якостей в інформаційному середовищі, тобто здібностей педагога самостійно й відповідально використовувати ці технології у своїй професійній діяльності [9].

Як *здатність* до виконання педагогічної діяльності за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій розглядають *ІК-компетентність* А. Вітухновська, М. Жалдак, С. Литвинова, Т. Марченко, Н. Пак, С. Светлична, О. Спірін, Т. Тихонова, Л. Чернікова і пропонують тлумачити поняття “*ІК-компетентності (або знань у галузі ІКТ)* як *потенційну здатність людини здійснювати інформаційну діяльність для розв’язання професійних завдань і реалізації поставлених цілей на основі своїх компетенцій у галузі ІКТ, тобто придбаного нею досвіду використання методів, способів і прийомів створення, накопичення, зберігання, обробки інформації за допомогою засобів комп’ютерної техніки для отримання інформаційного продукту або послуги, а також сприйняття, відтворення і передачі повідомлень у просторі та в часі*”. О. Кравчина, проаналізувавши матеріали проекту ICT-CSTT (ICT Competency Standards for Teachers) [23], опублікованого ЮНЕСКО 2008 року, наголошує на тому, що “*ІКТ-компетентність – це здатність педагога розв’язувати навчальні, побутові, професійні завдання з використанням інформаційних і комунікаційних технологій*” [10]. К. Голодюк [2], С. Литвинова [12], Л. Чернікова [22] також пропонують розглядати ІК-компетентність як “*здатність вчителя використовувати інформаційні й комунікаційні технології для здійснення інформаційної діяльності (пошуку інформації, її визначення і організації, управління і аналізу, а також її створення і розповсюдження) у своїй професійній сфері*”. О. Спірін уточнив і розширив визначення, дане М. Жалдаком, і запропонував розуміти під *ІК-компетентністю* “*підтверджену здатність особистості автономно й відповідально використовувати на практиці інфор-*

маційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно значущих, зокрема професійних задач у певній предметній галузі або виді діяльності” [18, с. 46].

Є. Хеннер у співавторстві з різними науковцями неодноразово звертався до тлумачення поняття *ІКТ-компетентності*. Зрозуміло, чим більший відсоток у діяльності людини посідають інформаційно-комунікаційні технології, тим більше видозмінюється це поняття. У 2004 р. Є. Хеннер і А. Шестаков визначають це поняття як “сукупність знань, навичок і умінь, що формуються в процесі навчання і самонавчання інформатики та інформаційних технологій, а також здатність до виконання педагогічної діяльності за допомогою інформаційних технологій” [21], а вже 2010 року спільно з А. Кузнєцовим, В. Імакаєвим, О. Новіковою, О. Чернобай під *ІКТ-компетентністю* Є. Хеннер розуміє *комплексне поняття*, яке “відбиває спосіб життєдіяльності особистості й включає в себе цілеспрямоване ефективне застосування технічних знань і умінь в реальному житті” [11]. Із думкою цих науковців цілком погоджуються І. Воротнікова, Л. Горбунова, О. Овчарук, О. Семибратов, М. Цветкова.

Отже, більшість науковців сходяться на думці, що *ІКТ- або ІК-компетентність* – це здатність педагога використовувати інформаційно-комунікаційні технології для доступу, обробки, оцінювання, створення та розповсюдження інформації, а також для задоволення власних індивідуальних потреб і успішного розв'язування суспільно значущих, зокрема професійних, завдань у певній предметній галузі.

Розглянувши тлумачення деяких термінів, що стосуються компетентності педагогів у галузі ІКТ, можемо зазначити, що потрібно чітко розмежовувати поняття “інформаційна”, “інформатична” та “інформаційно-комунікаційна (або ІКТ) компетентність”, щоб уникнути плутанини, хоча вони мають багато спільного. Так, термін “*інформаційна компетентність*” указує на уміння людини працювати з інформаційними потоками, використовуючи при цьому ІКТ. Наголошуємо на тому, що дефініцію “*інформатична компетентність*” доречно використовувати тільки стосовно вчителів інформатики, бо це більш коректно, а під *інформаційно-комунікаційною компетентністю вчителя-предметника* слід розуміти інтегративне утворення особистості, що є результатом його інформатичної підготовки й яке *виявляється у вмінні самостійно створювати дидактичні матеріали за допомогою засобів ІКТ, у прагненні, здатності й готовності раціонально добирати й свідомо застосовувати ІКТ та освітні ресурси мережі Інтернет для активного розв'язання різноманітних завдань у певній предметній галузі й повсякденному житті з досягненням успішного результату*. Узагальнені підходи до визначення цих понять подано в табл.

Таблиця

**Узагальнення підходів до тлумачення дефініцій,
що стосуються компетентності педагогів
у галузі інформаційно-комунікаційних технологій**

Компетентність		
Інформаційна	Інформатична	Інформаційно-комунікаційна (ІКТ- або ІК-)
1	2	3
Загальні підходи		
Одна з ключових компетентностей (Н. Абакумова, І. Малкова, І. Склярєва, С. Трішина, А. Хуторський), або один з її компонентів (А. Адольф, К. Осадча, І. Степанова), або метакомпетентність (Т. Дженет (Т. Jenert), Т. Спор (Т. Sporer), Н. Хенц (N. Heinze))		
Система компетентностей, які потрібні членам суспільства (Н. Баловсяк, М. Карпенко, В. Котенко, С. Сурменко)		

Продовження таблиці

1	2	3
<p><i>Складна цілісна, інтегративна (інтегральна), багаторівнева професійно-особистісна характеристика педагога, що в сукупності дає йому змогу ефективно здійснювати професійну діяльність з усвідомленим передбаченням її наслідків і постійним професійним саморозвитком (Л. Басурматорова, С. Белов, М. Богачик, М. Головань, П. Грабовський, С. Дочкин, О. Зайцева, Г. Земскова, О. Іонова, Ю. Клецов, В. Коткова, Т. Лавіна, Ю. Ларіонова, О. Нікулочкіна, Т. Паніна, І. Склярєва, Ю. Стрижаченко, А. Темербекова, С. Трішина, Л. Хуснутдинова, О. Юрченко, Н. Яциніна)</i></p>		
<p><i>Підтверджена здатність і готовність особистості до роботи з інформацією в електронному та друкованому варіантах і ефективного застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для ефективного виконання професійних обов'язків (О. Аніщенко, А. Вітухновська, М. Головань, К. Голодюк, Л. Горбунова, Ю. Дорошенко, С. Дочкин, І. Жакуліна, М. Жалдак, Ю. Клецов, О. Кравчина, Т. Лавіна, С. Литвинова, Т. Марченко, О. Овчарук, О. Падалка, Н. Пак, Т. Паніна, І. Роберт, С. Светлична, О. Семибратов, Л. Сітнікова, Ю. Солдатова, О. Спірін, Т. Тихонова, О. Урсова, Є. Хеннер, М. Цветкова, Л. Чернікова, А. Шестаков)</i></p>		
<p><i>Системний обсяг (сукупність або синтез) знань, умінь і навичок набуття і трансформації інформації, що формуються в процесі навчання і самонавчання інформатики та інформаційних технологій і дають змогу цілеспрямовано працювати з швидко мінливою інформацією в професійно-педагогічній діяльності (В. Акуленко, Л. Босова, Л. Горбунова, А. Захаров, Г. Земскова, А. Кузнецов, М. Лапчик, Ю. Ларионова, О. Овчарук, О. Павленко, В. Первутинський, Л. Петухова, З. Сейдаметова, О. Семибратов, Є. Смирнова-Трибульська, Т. Суворова, О. Тутова, Є. Хеннер, М. Цветкова, А. Шестаков)</i></p>		
<p><i>Знання про основні методи інформатики й інформаційні технології, уміння користуватися сучасними інформаційними мережами, орієнтуватися в інформаційних потоках, використовувати наявні знання для розв'язання прикладних завдань, навички використання комп'ютера і технологій зв'язку, здатності подавати повідомлення і дані у зрозумілій для всіх формі і виявляється у прагненні застосовувати набуті уміння у своїй навчальній і професійній діяльності (М. Головань, О. Керекеш, Л. Крижко, О. Науменко, П. Пахотіна, О. Семенов, К. Телятник, А. Хуторський)</i></p>		
Відмінності у визначенні дефініції		
<p>– Стосується будь-якої людини; – компетентність індивіда в роботі з інформацією, його здатність орієнтуватися в потоці інформації (Н. Гендіна, Р. Гуревич, Н. Колкова, Б. Кухе (В. Кйһне), І. Скіпор); – складова професійної компетентності, взаємопов'язана з такими категоріями, як “комп'ютерна грамотність”, “інформаційна культура” (Б. Гершунський, Т. Гудкова, І. Зимня, О. Кизик, Н. Насирова);</p>	<p>– Стосується вчителя інформатики; – підтверджена здатність особистості використовувати інформаційні технології для гарантованого донесення та опанування інформації з метою задоволення власних індивідуальних потреб і суспільних вимог щодо формування загальних та професійно-спеціалізованих компетентностей людини в галузі інформатики (М. Головань)</p>	<p>– Стосується вчителя-предметника; – чинник забезпечення системного ефекту в розв'язанні завдань інформатизації освіти (А. Єлізаров, М. Цветкова); – упевнене володіння всіма складовими навичками ІКТ-грамотності для розв'язання будь-яких питань у навчальній та іншій діяльності (В. Бурмакіна, О. Дирдіна, Г. Єрмаєва, В. Запорожко, А. Кірьякова, І. Колоярцева, І. Фаліна) – складова інформаційної культури, що передбачає впевнене володіння усіма складовими навичками ІКТ-грамотності для розв'язання питань, що виникають у навчальній, освітній та іншій діяльності (І. Склярєва, Н. Сороко);</p>

Продовження таблиці

1	2	3
<p>– синтез предметно-спеціальних знань, умінь, навичок, що дають змогу цілеспрямовано працювати зі швидко мінливою інформацією (О. Павленко, В. Первутинський, З. Сейдаметова);</p> <p>– особливий тип організації наочно-специфічних знань (М. Холодна);</p> <p>– здатність розв'язувати нестандартні завдання на основі наявних знань у професійно-педагогічній діяльності (А. Зав'ялов, В. Первутинський);</p> <p>– знання інформатики як предмета, використання комп'ютера як необхідного технічного засобу (О. Павленко);</p> <p>– мотивація, потреба й інтерес до отримання знань, умінь і навичок у галузі технічних, програмних засобів й інформації (Н. Насирова)</p>		<p>– володіння ІКТ-компетенціями (А. Кузнецов, А. Захаров, Т. Суворова, М. Лапчик, В. Акуленко, Л. Босова, О. Тутова, М. Цветкова);</p> <p>– готовність сучасного викладача до роботи в нових умовах інформатизації освіти, тобто готовність розв'язувати різні проблеми й завдання у професійній діяльності з використанням інформаційних і комунікаційних технологій, а також використовувати ці технології для відбору та створення адекватних програмних педагогічних засобів для виконання педагогічної діяльності, її вдосконалення (С. Дочкин, Ю. Клецов, Т. Паніна, Ю. Стрижаченко, Н. Яциніна);</p> <p>особливий тип організації предметно-спеціальних знань, що дає змогу правильно оцінювати ситуацію і приймати ефективні рішення в професійно-педагогічній діяльності, використовуючи ІКТ (С. Дочкин, Ю. Клецов, Т. Паніна, І. Склярова);</p> <p>– спосіб життєдіяльності особистості, що включає в себе цілеспрямоване ефективне застосування технічних знань і умінь в реальному житті (С. Зайцева, В. Імакаєв, А. Кузнецов, О. Новікова, Є. Хеннер, О. Чернобай);</p> <p>– діяльні індивідуальні здібності та якості, що визначають певні можливості та вміння (Ю. Солдатова);</p> <p>– спроможність раціонально добирати та свідомо застосовувати певні ІКТ у процесі активного розв'язування різноманітних завдань практичного значення із досягненням успішного результату (Д. Сабітова)</p>

Аналіз поданих вище визначень, дає змогу зробити висновок, що більшість науковців сходяться на думці, що ІК- або ІКТ-компетентність – це інтегральна динамічна характеристика особистості, яка виявляється у здатності педагога використовувати інформаційно-комунікаційні технології для доступу, обробки, оцінювання, створення та розповсюдження інформації, а також для задоволення власних індивіду-

альних потреб і успішного розв'язування суспільно значущих, зокрема професійних, завдань у певній предметній галузі.

Висновки. Розглянувши деякі визначення понять, що стосуються компетентності педагогів у галузі ІКТ, хочемо наголосити, що потрібно чітко розмежовувати поняття “інформаційна”, “інформатична” та “інформаційно-комунікаційна (або ІКТ) компетентність”, а науковцям дійти консенсусу щодо їх тлумачення. Термін “інформатична компетентність” слід використовувати тільки стосовно вчителів інформатики, бо це більш коректно, а під *інформаційно-комунікаційною компетентністю педагога* розуміти інтегративне утворення особистості, що є результатом його інформатичної підготовки і *виявляється у вмінні* самостійно створювати дидактичні матеріали за допомогою засобів ІКТ, у *прагненні, здатності й готовності* раціонально *добирати* й *свідомо застосовувати* ІКТ та освітні ресурси мережі Інтернет для активного розв'язання різноманітних завдань у певній предметній галузі й повсякденному житті з досягненням успішного результату.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – Київ : Ірпінь : Перун, 2001. – 1440 с.
2. Голодюк Л. С. Основні засади формування ІКТ-компетентності вчителя-предметника / Л. С. Голодюк // Постметодика. – 2009. – № 4 (88). – С. 41–45.
3. Дорошенко Ю. О. Інформатика: еволюція поняття [Електронний ресурс] // Інформатизація освіти України: європейський вимір : Міжнародна-науково практична конференція 20.05.2009. – Режим доступу <http://labconf.ic.km.ua/tezy/index.html>.
4. Дырдина Е. В. Информационно-коммуникационные технологии в компетентностно-ориентированном образовании : [учеб.-метод. пособ.] / Е. В. Дырдина, В. В. Запорожко, А. В. Кирьякова. – Оренбург : Университет, 2012. – 227 с.
5. Елизаров А. А. Вариативное повышение квалификации педагогов в проекте Microsoft “Академия учителей” [Электронный ресурс] / А. А. Елизаров, М. С. Цветкова. – Режим доступа: www.ict.edu.ru/vconf/files/9099.pdf.
6. Жалдак М. И. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / М. И. Жалдак ; АПН СССР ; НИИ содержания и методов обучения. – Москва, 1989. – 48 с.
7. Карпенко М. А. Формування інформатичних компетентностей студентів машинобудівних спеціальностей вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / М. А. Карпенко. – Режим доступу: www.ii.npu.edu.ua/files/Zbirnik.../14/25.pdf.
8. Косова К. О. Тифлоінформаційні компетентності сучасного вчителя початкових класів [Електронний ресурс] / К. О. Косова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 5 (19). – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
9. Кочегарова Л. В. Виды деятельности, направленные на развитие ИКТ компетентности педагога: сущность и условия организации / Л. В. Кочегарова // Информатика и образование. – 2009. – № 1. – С. 125–127.
10. Кравчина О. Є. Розвиток ІКТ компетентності вчителів в процесі впровадження автоматизованих систем управління [Електронний ресурс] / О. Є. Кравчина. – Режим доступу: lib.iitta.gov.ua/610/1/ST-Kravchina-2011.pdf.
11. Кузнецов А. А. Информационно-коммуникационная компетентность современного учителя / А. А. Кузнецов, Е. К. Хеннер, В. Р. Имакаев, О. Н. Новикова, Е. В. Чернобай // Информатика и образование. – 2010. – № 4. – С. 3–11.
12. Литвинова С. Г. Інформаційно-комунікаційні компетентності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс] / С. Г. Литвинова. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/210/1/statja-9.pdf>.
13. Нагимова Н. И. Формирование и развитие у учащихся базовых компетентностей / Н. И. Нагимова // Профессиональное образование. – 2003. – № 8. – С. 21–27.

14. Насырова Н. Х. Проектирование подготовки студентов гуманитарных факультетов классического университета по информатике : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Наила Халитовна Насырова ; Казанский гос. ун-т. – Казань, 2000. – 17 с.
15. Овчарук О. В. Компетентності як ключ до формування змісту освіти / О. В. Овчарук // Стратегія реформування освіти України. – Київ : К.І.С., 2003. – 295 с.
16. Словник української мови : в 11 т. [Електронний ресурс]. – 1975. – Т. 6. Тлумачний словник української мови. – Режим доступу: <http://eslovník.com/search/search/?search=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81>.
17. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики [Електронний ресурс] / О. М. Спірін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 5 (13). – Режим доступу: <http://www.ime-edu.ua.net/am.html>.
18. Спірін О. М. Основні підходи до визначення понять / О. М. Спірін // Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України : [метод. рекомендації] / [В. Ю. Биков, О. В. Білоус, Ю. М. Богачков та ін.] ; за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна, О. В. Овчарук. – Київ : Атіка, 2010. – 88 с.
19. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eslovník.com/search/search/?search=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81>.
20. Фридланд А. Я. Основные ресурсы информатики : [пособ. для студ. высш. учеб. завед.] / А. Я. Фридланд. – Москва : Астрель-АСТ-Профиздат, 2005. – 284 с.
21. Хеннер Е. К. Информационно-коммуникационная компетентность учителя: структура, требования и система измерения / Е. К. Хеннер, А. П. Шестаков // Информатика и образование. – 2004. – № 12. – С. 5–9.
22. Чернікова Л. А. Сутність поняття ІКТ-компетентність / Л. А. Чернікова // Постметодика, 2009. – № 4 (88). – С. 46–50.
23. ICT Competency Standards for Teachers: policy framework [Electronic resource]. – Mode of access: www.unesco.org/en/competency-standards-teachers.
24. Heinze N. Modell zur Förderung von Informationskompetenz im Verlauf des Hochschulstudiums [Electronic resource] / Nina Heinze, Thomas Sporer, Tobias Jenert. – Augsburg, 2008. – Mode of access: http://www.imb-uniaugsburg.de/files/Heinze_Fink_.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2014.

Дегтярева Г. А. Уточнение некоторых понятий, касающихся компетентности учителей в сфере использования информационно-коммуникационных технологий

В статье осуществлена попытка уточнить понятия, касающиеся компетентности учителя в области использования информационно-коммуникационных технологий. Сосредоточено внимание на определениях понятий “информационная”, “информатическая” и “информационно-коммуникационная (ИК или ИКТ) компетентность”.

Ключевые слова: *информационно-коммуникационные технологии, информационная компетентность, информатическая компетентность, информационно-коммуникационная компетентность (ИК-компетентность, ИКТ-компетентность).*

Degtyarova G. Specification of Some Concepts that Concern Competence of Teachers in the Sphere of use of Informational-Communication Technologies

In the article the attention is concentrated on the analysis of approaches to interpretation the definitions “information”, “informatical” and “information-communication (IC- or ICT-) competence”.

The author marks, that scientists who interpret the concept of information competence, is possible to be divided into two groups: the ones which emphasize on the development of skills to work with the information and make a start from interpretation the word “information” and the ones which take for a basis definition the ability of the person to use ICT for realization the professional tasks.

In the interpretation of concept “informatical competence” there is also some disagreements. The part of researchers considers that this term concerns the teacher who teaches the certain

subject, and another one – the teacher of computer science. Considering concept of IC-competence, the author investigates how this concept varies with development of ICT, and marks that it is narrower than the concept “informatics competence”, is its component and directly concerns competence of the teacher of the certain subject in the field of using the informational-communication technologies.

The generalized approaches to definition of set forth above concepts of pedagogics submit in the chart. The author comes to a conclusion, that it is necessary to differentiate precisely concepts “information”, “informational” and “informatics-communication competence” to avoid mix though they have much in common. Offers the own definition of IC-competence.

Key words: *informational-communication technologies, information competence, informatics competence, informational-communication competence (IC-competence, ICT-competence).*